

Žodis skaitytojui

Skaitytojų dėmesiui pateikiu naują istorinį romaną „Maskvos chano sargybinis“. Šiame romane veiksmas vyksta 1377–1382 metais. Aprašomi įvykiai, lėmę, kad lietuvių kunigaikštis Lietuvos valdovo Algirdo anūkas Ostėjus kone visus 1381–1382 metus valdė Maskvą.

Šis laikotarpis, kaip ir nemaža dalis Lietuvos istorijos, išskirtinis įvykių gausa, jie vėliau buvo įvairiai interpretuojami – liko begalė ginčų ir neatsakytų klausimų.

Pradėkime nuo klausimo, kuris bene iškart kils skaitytojui tik pamčius knygos pavadinimą. Kodėl Maskvos chano? Juk kiekvienas, kas mokykloje mokėsi istorijos, žino, kad Maskvoje nebuvo chano. Šis klausimas ne toks paprastas, kaip atrodo.

Visų pirma – knygoje remiamasi istorine teorija, kad XIV amžiaus pirmoje pusėje Aukso ordos chanas Uzbekas išžudė visą iki tol Maskvą valdžiusių Riurikaičių giminės atšaką ir Maskvą atidavė valdyti savo nesantuokiniam sūnui (šis pasivadino Ivanu Gražiuoju). Knygoje aprašomu laikotarpiu maskvėnus valdė Ivano Gražiojo sūnus Dmitrijus, chano Uzbeko anūkas, vėliau pramintas Doniečiu.

Nebuvo jokios savarankiškos rusėnų Maskvos kunigaikštystės. Nuo XIV amžiaus pirmos pusės tebuvo Aukso ordos ulusas* Maskvo-

* Ulusu buvo vadinamas Aukso ordos administracinis vienetas arba sritis, nors ir formaliai valdoma atskiro valdytojo, bet faktiškai priklausanti Aukso ordai.

je. Maskvos valdovai elgėsi kaip totoriai, norėjo būti pripažinti kitų čingizidų* ir svajojo apie chano titulą. Na, bent jau, iš bėdos, apie caro titulą, nes taip save vadino ir Kijevo Rusios užkariautojas chanas Batijus. Pirmasis caras užkariautose Rusios žemėse buvo ne Ivanas Rūstusis, o būtent chanas Batijus, ir būtent dėl to nuo XVI amžiaus Maskvos valdovai pasivadino carais.

Dmitrijus Donietis svajojo būti vadinamas chanu. Knygoje remiuosi teorija, kad jis pats save taip vadino. Būtent Dmitrijus Donietis turimas omenyje, knygos pavadinime įvardijant Maskvos chanu. Jis sutiko įsivelti į chano Tochtamyšo ir emyro Mamajaus pilietinį karą, siekdamas už savo pagalbą būti pripažintas chanu.

Būtina atsižvelgti ir į tai, kad tuometinės Maskvos gyventojai daugiausia buvo etniniai totoriai. Mieste vartota kalba, kurios daugiau nei pusė žodžių totoriški, o kiti – mordviški (finougrų kalbų atšaka) ir slaviški. Net dabartinėje rusų kalboje daugiau nei trečdalis žodžių yra totoriškos kilmės. Pats rusiškas žodis „язык“, kurio reikšmės „kalba“ ir „liežuvis“, yra totoriškos kilmės. Be visa to, Maskvoje buvo iš esmės kopijuojama ir totoriška karybos maniera, ir apranga ir net susiformavo unikali religija. Tuo metu Maskvoje vyravo krikščionybės ir islamo mišinys. Išliko nemaža Maskvos valdovų šalmų ir galvos apdangalų, ant kurių šalia krikščioniškų simbolių yra arabiškų užrašų su citatomis iš Korano. Iš vieno tokių šalmų kai kurie istorikai net daro prielaidą, kad tuometinėje Maskvoje buvo meldžiamasi Alachui ir jo sūnui Jėzui Kristui. Tikrai žinoma, jog kartkartėmis Maskvoje už ereziją būdavo nužudomi į miestą atvykę vyskupai ar šventikai iš Konstantinopolio ar Bulgarijos, nes tikroji ortodoksija maskvėnų akimis buvo erezija. Maskvos patriarchas labai norėjo atsiskirti nuo Konstantinopolio ir maždaug po šimto metų nuo knygoje aprašomų įvykių taip ir padarė.

Iki pat Petro I ir vėliau carienės Jekaterinos II Maskva tapatino save tik su Aukso orda ir kariavo tik dėl to, kad taptų nauja Ordos

* Čingischano palikuonys.

žemių vienytoja ir galios centru. Net dabartinės Rusijos vėliava ir herbas yra paimti iš Aukso ordos ir aiškiai rodo, kad, nepaisant XVIII ir XIX amžiuje perrašinėtos istorijos, ši valstybė iš tiesų tėra ta pati Aukso orda tik kitu pavadinimu. Su tais pačiais Aukso ordos priesakais užkariauti visas žemes iki paskutinės jūros. XVIII amžiaus pabaigoje ir XIX amžiaus pradžioje Rusijos istorija buvo iš esmės perrašyta, siekiant kaip nors pagrįsti jos pretenzijas į buvusias Lietuvos žemes ir sukuriant mitą apie Rusiją kaip Kijevo Rusios paveldėtoją. Didžiausią tokio klastojimo darbą atliko carienės Jekaterinos II dvaro istorikas Karamzinas, kuris naikindavo visus ankstesnius neįtinkančius politiniam užsakymui istorinius šaltinius ir vis „atrasdavo“ naujų, šie po jo aprašymų vėl sėkmingai dingdavo. Būtent tada radosi mitas apie Maskvos kovą su Aukso orda Kulikovo mūšyje ir maskvėnų bandymus išsivaduoti iš Aukso ordos. Kaip jau minėjau, Kulikovo mūšis tebuvo vienas iš pilietinio karo tarp chano Tochtamyšo ir emyro Mamajaus mūšių, kuriame kaip Tochtamyšo sąjungininkas dalyvavo ir Maskvos valdovas Dmitrijus.

Kitas klausimas, galintis kilti skaitant šią knygą, – ar tikrai lietuviai trumpam buvo užvaldę Maskvą, ir joje valdė lietuvių kunigaikštis Ostėjus? Taip, tikrai. Tada, kai po Kulikovo kautynių Dmitrijus Donietis prarado visą savo kariuomenę. Maskvėnų kariuomenė buvo išžudyta ne pačiame Kulikovo mūšyje, o naktį po jo, kai į jau pasibaičiusio mūšio lauką atėjo Jogailos pajėgos. 1381 metais Maskvoje kilo proletuviškas sukilimas. Dmitrijus su šeima buvo ištremti į vienuolyną, jame gyveno daugiau nei metus. Tik 1382 metų rugpjūtį chanas Tochtamyšas užpuolė Maskvą, klasta nužudė Algirdo anūką Ostėjų ir sugrąžino sostą Dmitrijui Doniečiui. Turbūt nėra sutapimas, kad kaip tik tą patį mėnesį Jogaila klasta įkalino Kęstutį su Vytautu, Kęstutis po kelių dienų buvo nužudytas, o Vytautui teko bėgti. Manau, jog, vertinant tolesnį Vytauto siekį užvaldyti Maskvą (žygis prieš Ordą 1399 metais, o ir Vytauto dukros dar paskesnis faktinis tapimas vienasmene Maskvos valdove), matyti, kad tik Jogailos išdavystė nelei-

do Vytautui laiku atsiųsti į lietuvių valdomą Maskvą pastiprinimo. Esu įsitikinęs, jog būtent Jogailos klasta, išdavystė, paisymas tik asmeninių interesų (nors tai tarsi įprasta ir gal net pateisinama viduramžiais) sukėlė labai neigiamų pasekmių ir tapo pirmu dideliu žingsniu į tai, kad Lietuva galiausiai buvo užkariauta Aukso ordos tradicijų tęsėjos Rusijos.

Knygoje stengiausi nevertoti dabartinių matavimų vienetų, o veikėjų kalboje vengiau akivaizdžiai šiuolaikinių ar tarptautinių žodžių.

Kad ir kaip ten būtų, ši knyga nepretenduoja į istorinę tiesą ir yra tik mano minčių ir samprotavimų išraiška. Nepamirškime, kad tai romanas. Su visais romanui būdingais atributais: pramanytais kai kuriais veikėjais, ryškia meilės linija, nenutrūkstamu veiksmu ir palaikoma intriga.

Linkiu Jums gero, lengvo ir malonaus skaitymo.

Autorius

Romualdas Drakšas

1377 metai, birželio vidurys. Trakų apylinkės

Tingiai ritinédamasi padangėje saulutė švelniai šildė visus, ką tik galėjo pasiekti jos spindulėliai. Tai šen, tai ten tarp ežerų išsimėčiusiuose kaimeliuose niekas nebenorėjo sėdėti trobose. Sėniai šildė saulėje savo skaudančius kaulus, vaikai dūko, keldami sumaištį ir dulkes, o jaunimas bei vyresnieji plūkėsi prie įvairių darbų. Labai įvairių. Kai kurie iš jų buvo ganėtinai nemalonūs. Štai, kad ir gyvulių ganymas. Net jaukiai šildanti saulė nepagyvino kai kurių prie to ganymo pristatytų jaunuolių išraiškų. Ganomoms karvėms, žinoma, tie suraukti pusbernių veideliai buvo nė motais. Jos su pasimėgavimu šlamštė sodrią ir sultingą žolę, vis atstatydamos šiltiems saulutės spindulėliams savo margus šonus. Pagaliau atėjo visų taip laukta tikra vasara! Vasara, kuria džiaugiasi ir elniai giriose, ir paukščiai padangėje. Net mažas drugelio vikšras, lėtai ropojantis lapeliu, ir tas buvo laimingas. Žinoma, taip kaip laimingas gali būti vikšras. Kurio laimė turbūt labai paprasta – sotus lapas, maloni šiluma ir visiškas ateities nenutuokimas. Netgi artimiausios. Kad ir tos, kuri žvelgia į jį žvirblelio akimis. Ir ne tik žvirblio, jau nujaučiančio sočius pietus. Tą ateitį, jei pasikliautume kai kuriais tikėjimais ar filosofiniais samprotavimais, kažkas juk skiria. Štai kad ir Lemtis. Gal ji mostelėjo ranka ar kažkuo, ką ji ten

turi, – keliu, kur tupėjo žvirblis, pražingsniavo žirgas, jis nubaidė paukštuką, šis liko alkanas, bet nieko nenujaučiantis vikšras buvo išgelbėtas. Gal ji? O gal ir ne. Kas ten žino. Svarbu tik tai, kad žirgas nurisnojo, o vikšras liko gyvuoti.

Žirgas buvo gražus. Aukštas, juodas kaip anglis. Kiekvienas jo judesys spinduliavo slypinčią jėgą. Toks žirgas galėjo šuoliuoti valandų valandas nenuilsdamas ir nešti savo šeimininką į patį mūsų sūkurį. Tai buvo tikras karo žirgas ir, kaip dera karo žirgams, jis jodino tikrą karį. Kad raitelis, jojantis tokiu nuostabiu žirgu, yra karys, matės tik žvilgtelėjęs. Taip, stebėtojai daug ką apie tai galėdavo pasakyti kardas prie šono ir skydas už plačios, galingos vyro nugaros. Tačiau dar daugiau – raiškiai žalios ketvirtą dešimtį bemaž įpusėjęsio raitininko akys. O gal ne tiek akys, kiek žvilgsnis. Rūstus ir šaltas daug mačiusio ir daug kovojusio kario žvilgsnis. Tas žvilgsnis, raiteliui artėjant prie Trakų, vis švelnėjo. Tvirta ranka nubraukęs į šoną neklusnius šviesius plaukus, kartkartėmis užkrintančius ant akių, raitelis metė žvilgsnį į tolumoje pasirodžiusią kalvelę ir pirmąkart per pastarąsias dvi dienas nusišypojo. Pirmąkart nuo tada, kai buvo sudegintas valdovas Algirdas, pirmąkart nuo jo laidotuvių. Valdovas, šalia kurio Tautvilas buvo paskutiniuosius dešimtį metų, šalia kurio kovėsi dešimtyje mūsų, kurį saugojo nuo priešų savo kūnu, kuris buvo tapęs brangus kaip tikras tėvas ir kuris taip netikėtai iškeliaivo pas Praamžį. Mirė Algirdas, pasitraukė iš tarnybos ir Tautvilas. Neprilygstamas karys, kardų dvikovose įveikęs ne vieną Kryžiuočių ordino brolių. Penkerius pastaruosius metus jis sergėjo valdovą, nesitraukdamas nuo jo nė per žingsnį. Suprato Algirdą, matė valdovo rūpesčius, žinojo, kuriuo iš vaikų jis pasitiki, o kuriuo abejoja. Žinojo ir todėl neketino tarnauti klastingam ir tik apie save galvojančiam Jogailai. Žmogui be gėdos ir sąžinės, be jokio garbės suvokimo. Tautvilas numanė, kad galbūt Jogaila ir tinka būti Lietuvos valdovu. Taip, jis

ryžtingas, drąsus, veiklus vyras. Šitai Tautvilas sau pačiam pripažino – nesvarbu, kaip labai nemėgo šio Algirdo sūnaus. Galbūt ir jo klasta gali būti naudinga tautai. Juk, jei žvelgtum tiesai į akis, ir pats Algirdas toli gražu nebuvo sąžiningumo įsikūnijimas. Priešingai, nei kad antai Kęstutis. „Toks garbingas ir toks be galo patiklus Kęstutis“, – su liūdesiu pagalvojo Tautvilas. Jis žavėjosi Algirdo broliu, nors ir būtų sutikęs, kad savo garbės suvokimu tas perlenkia lazda. „Gal ir gerai, kad Vytautas šio tėvo bruozo nepaveldėjo,“ – vėl mintijo Tautvilas. Ne kartą buvo sutikęs Vytautą, keliantį tvirto, ryžtingo, bet labai jau valdžios geidžiančio vyro įspūdį. Dėl valdžios jis daug ką gero, o ir negero, gali padaryti. „Kad ir kokių trūkumų turėtų Vytautas, jis tikrai nėra tokia gyvatė užantyje kaip Jogaila,“ – niūriai mąstė raitelis, prisimindamas liūdesį Algirdo veide prieš pat mirtį, kai šis suprato, koks vis tik iš vidaus sugedęs yra jo mylimiausias sūnus Jogaila.

Tamsios mintys kamavo Tautvilą, ir tik iš tolumos po truputį artėjanti kalva jas išblaškėdavo, rūsčiame veide įžiebėdavo nuoširdžią šypsena. Ne, pati ta kalva nebuvo kažkuo ypatinga, nors ir susijusi su daugeliu Tautvilo vaikystės prisiminimų. Tiesiog už jos buvo namai. Namai, kurių link, viską metęs, traukė Tautvilas. Prisiminimas apie juos dažnai jam suteikdavo jėgų ir šildydavo sudirgusią sielą. Vyras vis dar neturėjo nei žmonos, nei vaikų, bet vis dar buvo gyvi jo tėvai, ir vis dar su jais gyveno jaunesnieji broliai ir sesės. „Na, bent jau Vytenis dar tikrai su tėvais gyvena, jam dabar ne daugiau kaip penkiolika turėtų būti, – nusišypso Tautvilas, prisiminęs broliuką pagranduką. – Viskas, prisikariavau, – vėl ir vėl sukosi ta pati mintis raitininko galvoje. – Teprasmenga Jogaila ir jo broliai! Aš su jais daugiau neturiu ką veikti. Pasistatysiu trobą kaimelio pakrašty netoli tėvų, susirasiu gražią merginą, turėsiu tuziną vaikų ir gyvensiu vargo nejausdamas.“ Mintis sukosi, tik va – net pats ja netikėjo. Nors labai, tiesiog labai, norėjo tikėti.

Kalva priartėjo ir liko už nugaros, priekyje atsivėrė vaizdas, kurio Tautvilas taip ilgėjosi. Keliasdešimt trobų, netvarkingai išsi-mėčiusių palei platų kelią, čia pat, keldamas dulkių debesis, dūko vaikų būrys, bėginėjo ir linksmi skalijo geras tuzinas visokio di-dumo šunų. Ir ąžuolai. Nuo vaikystės savi – tai šen, tai ten didingi ąžuolai tarp trobų.

Pastebėję artėjantį raitininką vaikai nuščiuvo, o šunys puolė pasiutusiai amšėti, patvirtindami, kad yra tikri sargai, ne veltui gaunantys ėsti. Tik nei vieni, nei kiti neišsigando. Nesunerimo ir suaugusieji, atsitraukę nuo savo darbų ir smalsiai iš įvairių pusių sužiuurę į Tautvilą. Kaimas nebuvo nuošalus – tik valanda spartaus jojimo nuo Trakų – gyventojai dažnai matydavo valdovo liečius, saugančius Trakų pilį. O ir patį kunigaikštį Kęstutį ar net jo brolių Algirdą šis kaimas ne kartą regėjo prajojančius pro šalį. Tautvi-las jiems pasirodė tik įprastinis prašalietis, kad ir įspūdingo stoto kariūnas. Kol šis priėjo arčiau, ir kaimiečiai jį pažino. Štai tada visi tikrai sujudo. Tautvilui mojavu, su juo sveikinosi, vieni per ki-tus kalbino, o keli berniūkščiai motinų nedelsiant buvo atitraukti nuo žaidimų ir pasiūsti į kraštinę kaimo trobą. Seniūno, Tautvilo tėvo, trobą. Visi kaimo gyventojai, na, gal išskyrus vaikus ir šunis, pažinojo žingine jojantį, su visais besisveikinantį ir žodžiu, kitu persimetantį šviesiaplaukį vyrą. Pažinojo ir labai juo didžiavosi. Geriausias Algirdo karys, jo asmens sargybinis, prieš penkerius metus žygio į Maskvą metu išgelbėjęs valdovui gyvybę. Tautvilas buvo pavyzdys visiems kaimo vaikinams ir kaimo merginų slaptų svajonių taikinys.

Peržingsniuoti kaimą kiek užtruko. Dar neprijojęs nė vidurio, Tautvilas jau turėjo lipti nuo žirgo apkabinimu pasisveikinti su ke-liais vaikystės, praleistos kaime, draugais. Apsikabino, pasilabino, pasikalbėjo ir traukė tolyn, savosios trobos link, kur jo kieme jau laukė tėvai.

– Motut, tėvuli, – Tautvilas plačiai šypsodamasis glėbyje spaudė vis dar išlakų ir tvirtą, bet jau kone visiškai pražilusį tėvą ir laimės ašaromis apsipylusią nedidukę motiną.

– Sūneli, – pasikūkčiodama iš laimės verkė ji.

– O! Tu, sūnau, tikras ažuolas, – ištarė tėvas, plekšnodamas sūnui per pečius, kita ranka braukdamas išdavikę džiaugsmo ašarą.

Tėvas buvo teisus. Ažuolas. Jis turbūt tiksliausiai nusako, kaip atrodė Tautvilas. Retas vyras net tarp rinktinių valdovo liečių buvo toks augalotas, tokių plačių pečių ir toks tvirtas. O kardo ar dviašmenio kirvio bene nė vienas net iš pačių geriausių valdovo kariūnų taip gerai nevaldė kaip Tautvilas.

– Vidun, sūneli, eikš vidun, – trepsėjo aplinkui mama. – Pasiuntėme berniūkščius Vytenio iš laukų pakviest. Tuoį grįš tavo mažasis broliukas.

– Ilgam pas mus? – sunkiai į motinos tarškėjimą įsiterpė tėvas.

– Tai va, galvoju, kad su visam sugrįžau, – plačiai šypsodamasis ir jausdamas laimės šilumą širdyje atitarė Tautvilas. – Išėjau iš tarnybos, galvoju netoliese jūsų trobą sau pasistatyti, pačią susirasti, vaikų susilaukti.

– O, Praamži, kaip gerai, – dar labiau nušvito motina. – Einam, einam, sūneli, vidun. Pavalgysi po kelionės, pailsėsi.

Tai buvo tikra šeima, susaistyta tvirtais ryšiais, kurie metams bėgant nenutrūko nei tarp tėvų su vaikais, nei tarp brolių ir seserų. Nesvarbu, kokios juodos mintys kamavo Tautvilą anksčiau, čia jis jautėsi namie su šeima. Ten, kur visada buvo laukiamas ir mylimas. Dėl tėvo, motinos, brolių ir seserų buvo pasiryžęs aukoti savo gyvybę ar susidoroti su kiekvienu, kuris juos skriaustų. Ir visiškai nesvarbu, kas tai būtų.

Taip prabėgo savaitė, kupina pokalbių, ūkio darbų ir pamąstymų apie geriausią vietą trobai. Savaitė, rodės, taps mėnesiu,

o tas neužilg ir metais. Taip bent atrodė Tautvilui lig tol, kol kaime pasirodė raitas karys. Tautvilas labai gerai jį pažinojo – buvo iš to nedaugelio, kurį galėjo vadinti draugu.

– Sveikas, Vykintai, – šūktelėjo Tautvilas, pamojuodamas raitininkui, – šis dairėsi, matės – kažko ieško. – Ko čia sprandą kaip garnys sukinėji? Dar nusisuksi netyčiomis.

– Tpfu... – šypsodamasis sužiuro raitininkas, pavadintas Vykinčiu. – Nesikeiti, Tautvilai, liežuvis vis dar aštrus it paties kardas! Va dairaus tavęs, bet gavosi, kad tai tu mane pamatei pirmas. Nors kuo čia stebėtis! Visuomet taip būdavo. Niekada tavęs nesurasdavau, kai pasaloje tykodavai per mūsų varžytuves.

– Manęs dairais, sakai? – iškart surimtėjo, jausdamas negera, Tautvilas. – Lipk nuo žirgo, Vykintai, ir užėik trobon. Paprašysim mamos ko nors tau valgyti sutaisyti, o tu man viską išklosi.

Vykinto ilgai prašyti nereikėjo. Perdavęs žirgą atskubėjusio Vytienio globai, jis nusekė paskui Tautvilą į trobą, kurioje plušėjo sveitingoji šeimninė. Ši tuoį šoko svečiui siūlyti numalšinti troškulį ir užvalgyti. Kurį laiką sėdėjo be žodžių. Vykintas šlamštė patiektą maistą, Tautvilas tiesiog kantriai lūkuriavo, kol draugas pasisotins.

– Geros laidotuvės buvo, – iš toli pradėjo Vykintas, kaip sotus katinas atsilošdamas kėdėje. – Krivių krivaičio prakalba graži, ir ugnis gerai įsidedė. Visi ženklai rodė, kad Praamžis priėmė Algirdą į savo glėbį.

– O kaip siuto krikščionys! – pritarė draugui Tautvilas, prisimindamas mirusio valdovo deginimą. – Tie jų šventikai ir vienuoliai net spjaudėsi iš įtūžio, kad jiems taip ir nepavyko atversti Algirdo į savo tikėjimą.

– Kas jau kas, o tu besispjaudančių krikščionių šventikų esi iki valios prisiziūrėjęs, – šyptelėjo Vykintas. – Kaskart pamatę tavo akis jie puola žegnotis ir šaukti apie velnius ir drakonus. Įdomu,

kodėl. Nebandei pasiklaust? Man tavo akys kaip akys. Na, ryškiai žalios, ir kas? Būna juk ryškiai mėlynų, ir dėl jų niekas apie velnius šūkaloti nepradeda.

– Kažkaip nedingtelėjo mintis pasiklaust, – gūžtelėjo pečiais Tautvilas. – Praeidavau pro šalį, nekreipdamas į tokius besispjau-dančius dėmesio ir tiek. O daugiau nei spjaudytis jie, matydami mane, nieko nedrįsdavo. Na, buvo dar tas riteris, – atsimeni – tada Kęstučio dvare?

– Tas, kuris išvadino tave pragaro išpera ir iškvietė į dvikovą? – pasitikslino Vykintas.

– Tas, – linktelėjo Tautvilas. – Algirdas tada pyktelėjo ant Ordino brolių, kad jie, atvykę derėtis, drįso į dvikovą kviesti jo kari, ir leido man tą švabų bajorą nugalabyt.

– Tu tai negaišdamas labai įspūdingai padarei!

– Galbūt paskubėjau... – kiek susimąstė Tautvilas. – Gal tikrai reikės kokio krikščionių šventiko išsiklausinėti, kuo jiems mano akys užkliūva.

– Išsiklausinėk prie progos, – linktelėjo Vykintas ir tęsė: – gerai, kad išvykai iš karto, užgesus laužui.

– Kodėl? – įsitempė Tautvilas.

– Ai, Jogaila ėmėsi veikti ir kelti bangas kaip akmuo, į kūdrą įkritęs, – perdėtai abejingai prie rimčiausios pokalbio dalies perėjo Vykintas. – Žinoma, aš spėjau, kad tai Jogaila. Na, tarkim, daugiau žinau nei spėjau. Ne vienas taip manau – daugelis susirūpino savo gyvybe ir greitai pasišalino. Andrius išsakė viską Jogailai į akis. Taip pat ir apie Algirdo artimiausių patarėjų ir tarnų netikėtą mirtis pirmą naktį po to, kai buvo sudegintas valdovas. Taigi, Andrius susakė viską, ką galvoja. Ir apie Jogailos norą tapti Lietuvos valdovu vietoj Algirdo, ir apie jų tėvo išsakytą ir pakeistą paskutinę valią, kurią žinojo tik artimiausieji tarnai, kažkaip vieną ir tą pačią naktį netikėtai iškeliavę pas Praamžį.

– Andrius, nors man labiau patiko jo senasis vardas Vingaudas, visada buvo karštakošis, – nenustebo Tautvilas. – Kas nors dar iš šeimos jį palaikė?

– Jo tikras brolis Dmitrijus. Skirgaila norėjo pulti juos kardu, bet pakluso Jogailos ženklui ir susilaukė, – toliau pasakojo Vykintas. – Negalėjo Jogaila dar neišsisklaidžius tėvo pelenams nužudyti savo brolių.

– Jogaila niekšas, bet savitvardos ir kantrybės tikrai turi, – linktelėjo pripažindamas Tautvilas. – Ir kiek tų buvusiųjų prie Algirdo, kai jis išsakė kitokią savo valią nei prieš tai, išliko?

– Kiek žinau, du, – ramiai ištarė Vykintas. – Ir vienas iš jų sėdi prieš mane. Būtent tas, apie kurį kitą dieną taip atsidėję klausinėjo Jogailos žmonės.

– Kas nors jiems pasakys, kur aš, – labai sunerimo Tautvilas. – Juk aš, kvailys, neslėpiau, kad noriu namo.

– Nurimk, kažkas, dabar sėdintis prieš tave, kaip didžiausią paslaptį jiems pasakė, jog išvykai su Andrium. Ir dar kelias monetas už tokias žinias paėmiau iš Ruklio. Atsimeni tą Jogailos subinlaižį?

– Puikiai atsimenu, – linktelėjo Tautvilas. – Tai jie ieškos manęs su Andrium?

– Ieškos, ir gerai būtų, kad ten ir rastų, – rimtai toliau šnekėjo Vykintas. – Šitas kaimas visiškai netoli Vilniaus. Net netyčia čia gali užklysti kas nors iš Jogailos tarnų ir atpažinti tave. Žinant jį, netrukus neliktų nė vieno – nei tavęs, nei tavo šeimos.

Tyla stoji po šių žodžių. Sunki, slogi tylą. Kaip koks juodas debesis užtraukia žydrą ir saulėtą padangę, taip ir ši tylą užgožė visas ramaus gyvenimo šeimos apsuptyje viltis. Vyrai dar šnekėjosi, dar bandė surasti kitokią išeitį, bet kažkaip vangiai. Abu suprato – kad gyvi liktų tėvai ir broliai su seserimis, Tautvilas turi išvykti. Žinoma, beveik visi jie buvo suaugę ir gyveno atskirai nuo tėvų, o kai kurie įsikūrę net pačiame Vilniuje ar Gardine, bet Tautvilas

puikiai žinojo, koks užsispyręs gali būti Jogaila ir kaip atkakliai jis linkęs siekti tikslo. Jei Jogaila bent įtars jį slapstantis pas kurį nors iš savo šeimynyškčių, jo ieškodamas suras juos visus ir vieną po kito nužudys. Ne, kitos išeities nebuvo. Tautvilas turėjo keliauti ir dėtis prie Andriaus. Nebuvo reikalo bėgti tuoj pat, tą pačią dieną, bet ir labai atidėlioti nevertėjo. Vyrai sutarė susitikti Gardine po trijų savaitių ir iš ten kartu keliauti tolyn. Buvo dar vienas kelias. Gal net trumpesnis ir netgi saugesnis. Kelias per Žemaitiją, tada per Livoniją iki pat Pskovo kunigaikštystės. Tik kad nenorėjo Tautvilas lįsti į Livonijos žemes vienas. Juk ten buvo pilna krikščionių šventėivų, kurie dėl skaisčiai ir ryškiai žalių akių galėjo jį ir ant laužo pasiūsti.

Nors ir labai raginamas, Vykintas nenorėjo pasilikti nakvoti.

– Trakuose pernaktuosiu, – atsainiai mostelėjo jis. – Nenoriu tau trukdyti. Tavęs šįvakar rimtas pokalbis su šeima laukia.

Linktelėjo Tautvilas, pripažindamas draugo tiesą. Tiek visko planuota, tiek tikėtasi! Net merginą Tautvilas sau į pačias jau buvo nusižiūrėjęs. Tik kad nieko iš to nebebus. Nei trobos, nei pačios, nei šeimos šalia. Vėl iki gyvo kaulo pabodęs kelias, mūšiai ir kunigaikščiai su jų intrigomis.

– Lemtis tikra kalė, – pro sukąstus dantis iškošė Tautvilas, nieko plačiau neaiškindamas, bet bičiulis suprato.

Vykintas pakilęs uždėjo ranką draugui ant peties, spustelėjo, išreikšdamas savo paramą, ir, mandagiai atsisveikinęs su nuo išgirstų žinių nuščiuvusia Tautvilo motina, nieko nelaukęs išėjo. Išėjo palikdamas Tautvilo galvoje sukuri vieną už kitą sunkesnių minčių.